

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاستگذاری پولی

مدیریت کل عملیات پولی و اعتباری

اداره تامین مالی زنجیره تولید

راهنمای کسب و کاری پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ)

اسفندماه ۱۴۰۳

فهرست مطالب:

بخش ۱: مقدمه	۳
بخش ۲: معرفی فاکتورینگ در ایران	۴
۱-۲- تعریف و مزایا	۴
۲-۲- اهداف کلی فاکتورینگ در ایران	۴
۲-۳- مبانی قانونی (قانون، آیین نامه، دستورالعمل، شیوه نامه اجرایی)	۴
بخش ۳: فرآیند	۵
۱-۳- ارائه فرآیند کلی فاکتورینگ در شبکه بانکی	۵
۲-۳- بررسی نحوه پذیرش مطالبات قراردادی با موضوع "تامین خدمت"	۷
۳-۳- بررسی نحوه پذیرش مطالبات قراردادی با موضوع "تامین کالا"	۸
۴-۳- نحوه محاسبات مبلغ توافقی پذیرش مطالبات قراردادی	۸
۵-۳- نکات اصلی دستورالعمل و شیوه نامه اجرایی فاکتورینگ	۹
۶-۳- سرفصل های حسابداری مربوط به ثبت در دفاتر کل موسسات اعتباری	۱۳
۷-۳- میزان کارمزدهای مرتبط با بررسی و پذیرش مطالبات قراردادی	۱۳
۸-۳- رفع ابهامات پذیرش مطالبات قراردادی	۱۴
بخش ۴: جمع بندی	۱۷

بخش ۱: مقدمه

تأمین مالی زنجیره تولید رویکرد جدیدی در تأمین مالی سرمایه در گردش بنگاه‌های اقتصادی است که می‌تواند به واسطه تخصیص کارایی منابع مالی، بهبود مدیریت ریسک‌های مالی و افزایش شمول مالی، در نهایت به رشد اقتصادی و ثبات مالی اقتصاد کمک کند. یکی از ابزارهای کاربردی تأمین مالی زنجیره تولید، ابزار فاکتورینگ می‌باشد. با عنایت به اینکه بخش قابل توجهی از شرکت‌های ارائه‌دهنده کالا و خدمات، محصولات و خدمات قابل ارائه خود را به صورت اعتباری به فروش می‌رسانند لذا انباشت مطالبات حاصل از قراردادهای منعقد شده همواره یکی از چالش‌های پیش‌روی آنها بوده است، از این رو استفاده از سازوکار فاکتورینگ می‌تواند راهکار مفید و مناسبی برای رفع نیاز نقدینگی و تأمین مالی شرکت‌های ارائه‌دهنده کالا و خدمات باشد.

این ابزار هم‌اکنون در کشورهای مختلف جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد و به عنوان یک ابزار بین‌المللی شناخته می‌شود. در ایران نیز در قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» مصوب سال ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی، ظرفیت استفاده از فاکتورینگ دیده شده است. در ماده (۸) قانون مذکور، موضوع فاکتورینگ به عنوان راهکار تأمین مالی کارفرمایان پروژه‌های دولتی، عمومی و تعاونی مطرح شده است. همچنین براساس ماده (۱۱) قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها مصوب مجلس شورای اسلامی در سال ۱۴۰۲، امکان استفاده کارفرمایان بخش خصوصی نیز پیش‌بینی گردیده است.

همچنین قابل ذکر است طبق آیین‌نامه اجرائی ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (تصویب‌نامه شماره ۸۳۸۰۶/ت/۵۷۷۴۹ هـ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۲ هیئت وزیران) پذیرندگان مالی اعم از شبکه بانکی، نهادهای بازار سرمایه، شرکت‌های بیمه و صندوق توسعه ملی مجاز به پذیرش مطالبات قراردادی می‌باشند.

در این راستا و طبق تکلیف مقرر در بند (ع) تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۲، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی، دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) را در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۰ در شورای پول و اعتبار (سابق) به تصویب رسانید و شیوه‌نامه اجرایی آن نیز در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۸ در کمیسیون عملیات پولی و اعتباری مورد تصویب قرار گرفت.

با توجه به موارد فوق‌الذکر، در این راهنما تلاش می‌گردد تصویر روشنی از ضوابط و مقررات مربوطه و فرآیند استفاده از ظرفیت فاکتورینگ توسط شبکه بانکی و بنگاه‌های اقتصادی ارائه شود.

بخش ۲: معرفی فاکتورینگ در ایران

۲-۱- تعریف و مزایا

فاکتورینگ سازوکاری است که از طریق آن، تامین کنندگان (پیمانکاران) مطالبات قراردادی خود از کارفرمایان را به نهادهای مالی به قیمتی کمتر از مبلغ اسمی آن، واگذار می نمایند. مزایای فاکتورینگ شامل وصول مطالبات، تامین مالی آنی طلبکار (تامین کننده کالا و خدمات)، مدیریت و تنزیل حسابها و اسناد دریافتی متعدد و افزایش گردش وجوه نقد تامین کنندگان کالا و خدمات می باشد.

۲-۲- اهداف کلی فاکتورینگ در ایران

هدف اول، تسهیل وصول طلب تامین کنندگان کالا یا خدمات است بدین ترتیب که فاکتورینگ ابزار مناسبی برای نقد کردن طلب یا وصول زودتر از موعد سررسید آن، از طریق واگذاری آن به نهادهای مالی است. هدف دوم، بهره گیری از ظرفیت واسطه های مالی و پذیرندگان یا به عبارتی اشخاصی است که با استفاده از منابع مالی خود می توانند مطالبات سایر فعالان اقتصادی را پذیرش و فاکتور نمایند؛ بدیهی است حضور پذیرندگان متعدد در این بازار، باعث گسترش بهره مندی ذینفعان از ابزار فاکتورینگ خواهد شد. لازم به ذکر است در حال حاضر پذیرندگان طبق ضوابط، شامل نهادهای بازار پول (بانکها و موسسات پولی غیربانکی) و بیمه (شرکت های بیمه) و سرمایه (نهادهای مالی دارای مجوز) می باشد.

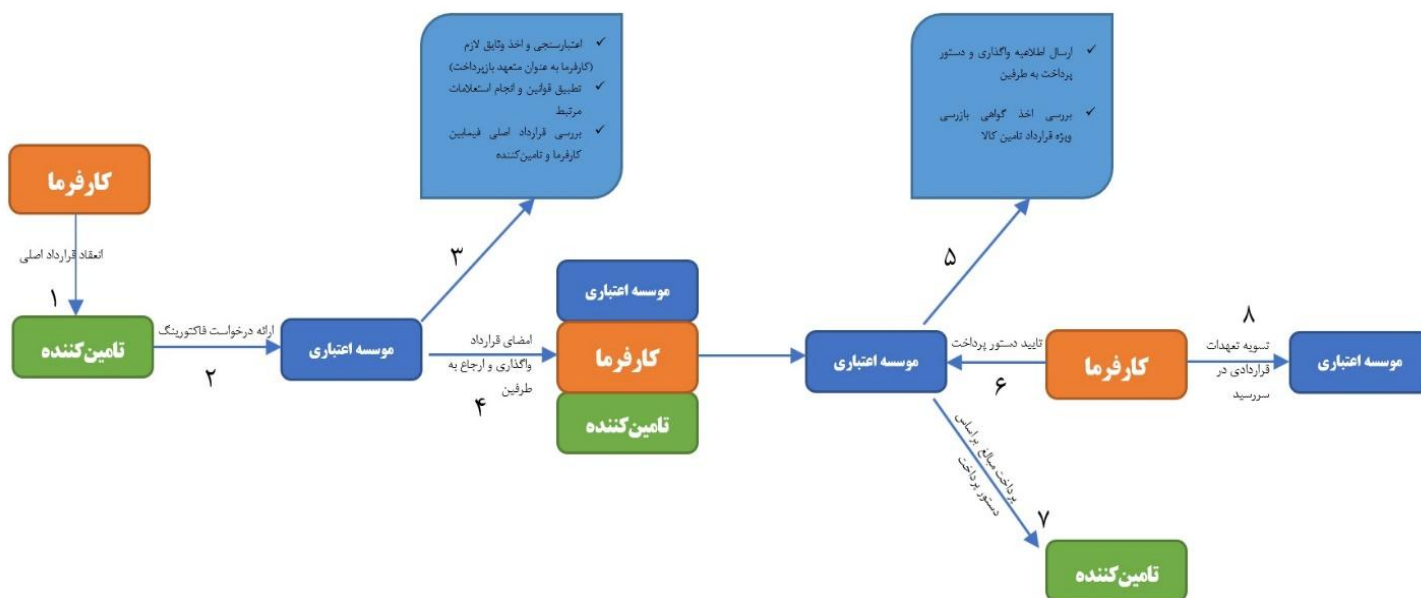
۲-۳- مبانی قانونی (قانون، آیین نامه، دستورالعمل، شیوه نامه اجرایی)

- ❖ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب سال ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی.
- ❖ قانون تامین مالی تولید و زیرساخت ها مصوب سال ۱۴۰۲ مجلس شورای اسلامی.
- ❖ آیین نامه اجرائی ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی: تصویب نامه شماره ۸۳۸۰۶/ت/۵۷۷۴۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۲ هیئت وزیران.
- ❖ بند (ع) تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور.
- ❖ دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) مصوب مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۰ شورای پول و اعتبار، ابلاغ شده طی بخشنامه شماره ۰۲/۲۸۰۵۱۷ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۵ به شبکه بانکی.
- ❖ شیوه نامه اجرایی پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) مصوب مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۸ کمیسیون عملیات پولی و اعتباری بانک مرکزی، ابلاغ شده طی بخشنامه شماره ۰۲/۲۸۸۶۱۳ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۲۵ به شبکه بانکی.
- ❖ تبصره ذیل ماده (۶) دستورالعمل اصلاح شده ناظر بر ضمانت نامه های بانکی (ریالی) مصوب مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۹ شورای پول و اعتبار با موضوع انتقال ذینفع ضمانت نامه های تعهد پرداخت به پذیرنده مطالبات قراردادی (موسسه اعتباری).
- ❖ فرم های یکنواخت واگذاری مطالبات قراردادی ابلاغ شده طی نامه شماره ۰۳/۴۲۱۰۵ مورخ ۱۴۰۳/۰۲/۲۵ به شبکه بانکی.
- ❖ تعیین میزان کارمزدهای مربوط به فرآیند فاکتورینگ شامل کارمزد انتقال ضمانت نامه های تعهد پرداخت و کارمزدهای پذیرش مطالبات قراردادی مربوط به قراردادهای خرید کالا و خرید خدمت (پیمانکاری)، ابلاغ شده طی بخشنامه شماره ۰۳/۲۶۳۳۱۱ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۲۹ به شبکه بانکی.

۳-۲- فرآیند اجرایی پذیرش مطالبات قراردادی :

- (۱) انعقاد قرارداد اصلی بین کارفرما و تامین کننده با موضوع تامین کالا یا خدمت.
- (۲) ارائه درخواست فاکتورینگ از سوی تامین کننده از طریق سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان مستقر در سازمان برنامه و بودجه کشور یا سامانه فکتورینگ وزارت مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی براساس نوع شخصیت حقوقی کارفرما. در این راستا ضروری است تامین کننده صرفاً از طریق سامانه های مذکور اقدام به درخواست جهت واگذاری مطالبات قراردادی خود نماید، بر این اساس پذیرش مطالبات تامین کنندگان در شبکه بانکی بر مبنای نوع قراردادهای منعقد شده شامل دو گروه کلی است:
(الف) قراردادهای ثبت شده در «پایگاه اطلاعات قراردادهای کشور» مستقر در سازمان برنامه و بودجه کشور که دارای ردیف بودجه سنواتی بوده و صرفاً قابل پذیرش از طریق «سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان» است.
(ب) سایر قراردادهای قابل واگذاری که صرفاً قابل پذیرش از طریق «سامانه فکتورینگ وزارت» بوده و شامل دو بخش کلی می باشد:
بخش اول) قراردادهای ثبت شده فیما بین بخش عمومی غیردولتی به عنوان کارفرما و اشخاص حقوقی غیردولتی به عنوان تامین کننده (انواع کالا و خدمت) است.
بخش دوم) قراردادهای فیما بین سایر اشخاص حقوقی غیردولتی اعم از بخش خصوصی و تعاونی به عنوان کارفرما و تامین کننده که به صورت خوداظهاری در سامانه فکتورینگ وزارت ثبت می گردد.
تامین کنندگان پس از اطمینان از ثبت قراردادها در سامانه های عنوان شده در این مرحله، اقدام به انتخاب بانک یا موسسه اعتباری غیربانکی در سامانه های مزبور نموده و پس از نهایی سازی انتخاب، به شبکه بانکی مراجعه می نمایند.
- (۳) اعتبارسنجی، بررسی شرایط اعتباری و الزامات پذیرش مطالبات قراردادی توسط موسسه اعتباری:
بانک ها و موسسات اعتباری غیربانکی بر اساس سقف مجاز پذیرش مطالبات که به صورت سالانه توسط بانک مرکزی ابلاغ می گردد و طبق ضوابط، صرفاً از طریق سامانه های مذکور در مرحله دوم، اقدام به شروع فرآیند پذیرش مطالبات قراردادی می نمایند، در این راستا بانک یا موسسه اعتباری غیربانکی طبق ضوابط، قراردادهای ارسال شده را بررسی نموده و صرفاً در صورتی که قرارداد اصلی دارای ضمانت نامه تعهد پرداخت به مبلغ اصل مطالبات قراردادی باشد، امکان پذیرش قرارداد به شکل دوجانبه فراهم بوده و در غیر این صورت، الزاماً می بایست قرارداد واگذاری به شکل سه جانبه منعقد گردد.
- (۴) پذیرش مطالبات قراردادی و انعقاد قرارداد واگذاری سه جانبه یا دوجانبه براساس مقررات عنوان شده در مرحله سوم و سایر ضوابط و الزامات بانک مرکزی و ابلاغ اطلاعیه واگذاری به طرفین: در این خصوص لازم به ذکر است فرم یکنواخت قرارداد واگذاری جهت پذیرش مطالبات قراردادی طی نامه شماره ۰۳/۴۲۱۰۵ مورخ ۱۴۰۳/۰۲/۲۵ به شبکه بانکی ابلاغ گردیده است.
- (۵) تدوین و ارائه دستور پرداخت توسط موسسه اعتباری به طرفین.
- (۶) اخذ تاییدیه دستور پرداخت توسط موسسه اعتباری از کارفرما قبل از واریز وجه طبق شیوه نامه اجرایی فاکتورینگ.
- (۷) پرداخت مبلغ توافقی پذیرش مطالبات قراردادی توسط موسسه اعتباری به تامین کننده.
- (۸) تسویه تعهدات قراردادی در سررسید توسط کارفرما و بازپرداخت آن به موسسه اعتباری:
در تاریخ سررسید قرارداد واگذاری، کارفرما می بایست طبق مندرجات قرارداد واگذاری، اصل مبلغ مطالبات قراردادی را به موسسه اعتباری پذیرنده مطالبات، پرداخت نماید و در صورت عدم پرداخت، موسسه اعتباری طبق ضوابط و مقررات موظف است ضمن اجرایی سازی تضامین و وثایق اخذ شده، اقدام به ثبت و گزارش مطالبات مذکور از طریق سامانه های مربوطه مستقر در بانک مرکزی نموده و مقررات ابلاغی را در خصوص کارفرما و تامین کننده اعمال نماید.

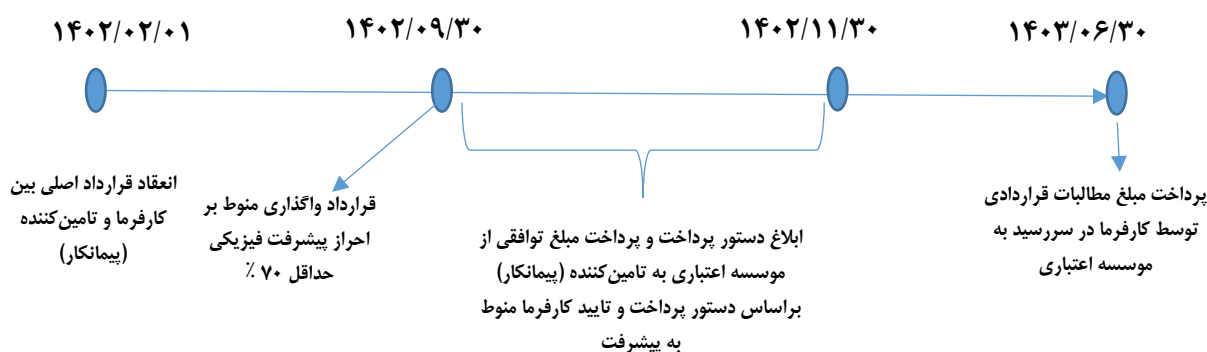
راهنمای کسب و کاری پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ)

۳-۲- بررسی نحوه پذیرش مطالبات قراردادی با موضوع "تامین خدمت":

به منظور ارائه تصویر دقیقی از نحوه پذیرش مطالبات قراردادی توسط بانک با موضوع تامین خدمت، مثال موردی ذیل به همراه نمودار تشریح می‌گردد:

- (۱) یک فقره قرارداد اصلی با موضوع تامین خدمت (پیمانکاری) بین کارفرما و تامین کننده (پیمانکار) در تاریخ ۱۴۰۲/۰۲/۰۱ منعقد می‌شود.
- (۲) طبق مفاد قرارداد اصلی مقرر است در ازای انجام خدمت مشخص، مبلغ قرارداد از سوی کارفرما به تامین کننده (پیمانکار) در تاریخ ۱۴۰۳/۰۶/۳۰ پرداخت شود.
- (۳) در صورت داشتن پیشرفت فیزیکی حداقل ۷۰ درصد، قرارداد واگذاری بین تامین کننده و موسسه اعتباری در تاریخ ۱۴۰۲/۰۹/۳۰ منعقد می‌شود.
- (۴) طبق دستور پرداخت صادره از سوی موسسه اعتباری و تایید کارفرما، مبلغ توافقی پذیرش از سوی موسسه اعتباری در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۳۰ به تامین کننده پرداخت می‌شود.
- (۵) در تاریخ سررسید قرارداد واگذاری (مورخ ۱۴۰۳/۰۶/۳۰) که مقرر بود کارفرما مبلغ اسمی قرارداد را به تامین کننده (پیمانکار) پرداخت نماید، طبق قرارداد واگذاری به موسسه اعتباری پرداخت می‌نماید.

۳-۳- بررسی نحوه پذیرش مطالبات قراردادی با موضوع "تامین کالا":

با هدف ارائه تصویر دقیقی از نحوه پذیرش مطالبات قراردادی توسط موسسه اعتباری با موضوع تامین کالا، مثال موردی ذیل به همراه نمودار تشریح می گردد:

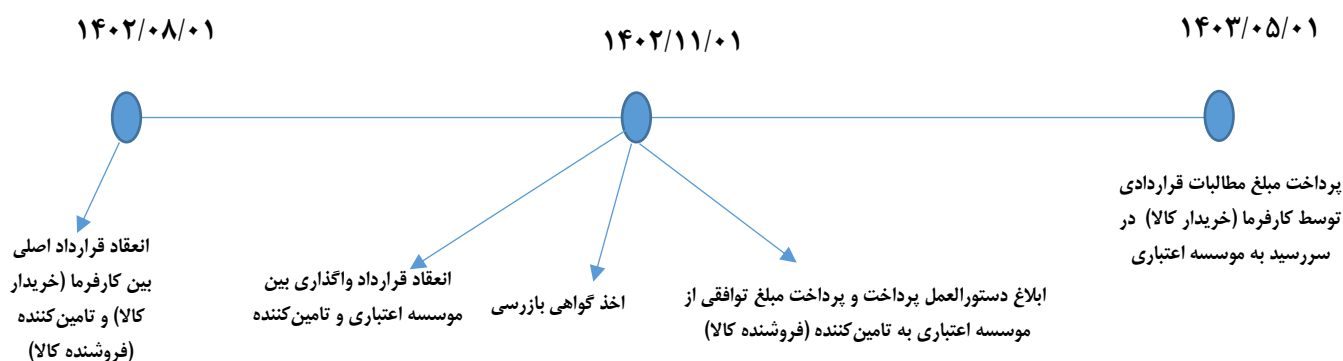
(۱) یک فقره قرارداد اصلی با موضوع تامین کالا بین کارفرما (خریدار کالا) و تامین کننده (فروشنده کالا) در تاریخ ۱۴۰۲/۰۸/۰۱ منعقد می شود.

(۲) طبق مفاد قرارداد اصلی مقرر است در ازای انجام تامین کالای موضوع قرارداد، مبلغ قرارداد از سوی کارفرما (خریدار کالا) به تامین کننده (فروشنده کالا) در تاریخ ۱۴۰۳/۰۵/۰۱ پرداخت شود.

(۳) قرارداد واگذاری در صورت ارائه گواهی بازرسی در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۰۱ منعقد می شود.

(۴) طبق دستور پرداخت صادره از سوی موسسه اعتباری و تایید کارفرما (خریدار کالا)، مبلغ توافقی پذیرش از سوی موسسه اعتباری در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۰۱ به تامین کننده (فروشنده کالا) پرداخت می شود.

(۵) در تاریخ سررسید قرارداد واگذاری (مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۰۱) که مقرر بود کارفرما (خریدار کالا) مبلغ اسمی قرارداد را به تامین کننده (فروشنده کالا) پرداخت نماید، طبق قرارداد واگذاری به موسسه اعتباری پرداخت می نماید.

۳-۴- نحوه محاسبات مبلغ توافقی پذیرش مطالبات قراردادی

شیوه محاسبه مبلغ توافقی پذیرش مطالبات قراردادی بدین صورت می باشد:

$$\frac{\text{مبلغ اسمی پذیرش مطالبات قراردادی}}{\left(\frac{\text{مدت به روز} * \text{نرخ سود توافقی}}{365} + 1 \right)} = \text{مبلغ توافقی پذیرش مطالبات قراردادی}$$

$$\frac{\text{مبلغ توافقی پذیرش مطالبات قراردادی} * \text{نرخ سود توافقی} * \text{مدت به روز}}{365} = \text{سود پذیرش مطالبات قراردادی}$$

مبلغ در تعهد مشتری (کارفرما) در سررسید = مبلغ اسمی پذیرش مطالبات قراردادی

مبلغ واریز شده به حساب تامین کننده (پیمانکاری) = مبلغ توافقی پذیرش مطالبات قراردادی

۳-۵- نکات اصلی دستورالعمل و شیوه نامه اجرایی فاکتورینگ :

الف- نکات مهم دستورالعمل:

از جمله نکات مهم دستورالعمل پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) ابلاغ شده طی بخشنامه شماره ۰۲/۲۸۰۵۱۷ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۵ به شبکه بانکی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

❖ **تامین کننده:** شخص حقوقی متعهد به تامین کالا یا خدمات شامل فروشنده کالا و خدمات و انواع پیمانکاران در چارچوب قرارداد اصلی؛

❖ **کارفرما (مشتري):** شخص حقوقی متعهد به پرداخت بابت تامین انواع کالا یا خدمات به نفع تامین کننده در چارچوب قرارداد اصلی؛

❖ **قرارداد اصلی:** قراردادی که بین تامین کننده و کارفرما با موضوع تامین کالا یا خدمات منعقد شده و مبنای قرارداد واگذاری است؛

❖ **مطالبات قراردادی:** تعهدات ریالی بر ذمه کارفرما به نفع تامین کننده در قرارداد اصلی؛

❖ **قرارداد واگذاری:** قرارداد سه جانبه‌ای که بین کارفرما، تامین کننده و مؤسسه اعتباری و یا قرارداد دوجانبه‌ای که بین تامین کننده و

مؤسسه اعتباری به تشخیص مؤسسه اعتباری منعقد می‌شود و بر اساس آن تمام یا بخشی از مطالبات قراردادی از تامین کننده به مؤسسه اعتباری واگذار می‌شود؛

❖ **اطلاعیه واگذاری:** گزارشی که به موجب آن انعقاد قرارداد واگذاری توسط مؤسسه اعتباری به اطلاع و تایید کارفرما می‌رسد و مشتمل بر اطلاعات قرارداد اصلی و قرارداد واگذاری است؛

❖ **دستور پرداخت:** گزارشی که مؤسسه اعتباری به موجب آن، نحوه و زمان بندی پرداخت مطالبات قراردادی (پذیرش شده) به تامین کننده را طبق قرارداد واگذاری به اطلاع و تایید کارفرما می‌رساند؛

❖ **مبلغ اسمی:** مبلغی که وفق قرارداد اصلی، پرداخت آن به ذینفعی تامین کننده بر ذمه کارفرما است.

❖ **مبلغ توافقی:** مبلغی کمتر از مبلغ اسمی که مابین مؤسسه اعتباری و تامین کننده طبق قرارداد واگذاری توافق شده و بر مبنای آن، مطالبات قراردادی تامین کننده به مؤسسه اعتباری واگذار می‌شود.

❖ **متعهد بازپرداخت:** کارفرما که طبق مفاد قرارداد واگذاری متعهد به بازپرداخت مبلغ اسمی مطالبات قراردادی واگذار شده به مؤسسه اعتباری می‌باشد.

❖ **ضمانت پرداخت مطالبات قراردادی:** تضامین ارائه شده توسط کارفرما به تامین کننده برای پرداخت تعهدات کارفرما از جمله ضمانتنامه بانکی تعهد پرداخت که کارفرما برای تضمین پرداخت مطالبات قراردادی در چارچوب قرارداد اصلی یا غیر از آن به تامین کننده اعطا می‌نماید.

❖ مؤسسه اعتباری مجاز است نسبت به پذیرش مطالبات قراردادی قبل از تاریخ سررسید آن به مبلغ توافقی اقدام نماید.

❖ مؤسسه اعتباری صرفاً مجاز به پذیرش مطالبات قراردادی است که در سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان یا سامانه فکتورینگ وزارت به ثبت رسیده است.

❖ کارفرما در چارچوب قرارداد واگذاری منعقد، متعهد پرداخت مبلغ اسمی مطالبات قراردادی واگذار شده به مؤسسه اعتباری می‌باشد.

❖ پذیرش مطالبات قراردادی به منظور بازپرداخت و تسویه بدهی تسهیلات و تعهدات قبلی تامین کننده ممنوع است.

❖ مؤسسه اعتباری مجاز به اعطای تسهیلات و ایجاد تعهدات به کارفرما و تامین کننده بابت تسویه مطالبات قراردادی پذیرش شده نیست.

❖ مؤسسه اعتباری قبل از پذیرش مطالبات قراردادی و انعقاد قرارداد واگذاری موظف است :

- (۱) به منظور اطمینان از صوری نبودن قرارداد اصلی با موضوع تولید کالا و خدمت (پیمانکاری) و احراز واقعی بودن آن ضمن بررسی مرتبط بودن موضوع قرارداد با زمینه فعالیت کارفرما و تامین کننده، اقرارنامه واقعی بودن موضوع قرارداد را از آن‌ها اخذ نماید.
- (۲) در پذیرش مطالبات قراردادی با موضوع تولید خدمات (پیمانکاری)، توجیه‌پذیری فنی، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و پیشرفت فیزیکی بالای طرح حداقل معادل ۷۰ درصد را مطابق شیوه نامه اجرایی فاکتورینگ بررسی و احراز نماید.
- (۳) از طریق سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان یا سامانه فکتورینگ وزارت اطمینان حاصل نماید که این مطالبات توسط پذیرنده دیگری (سایر نهادهای مالی موضوع آیین‌نامه اجرایی) پذیرش نشده باشد.
- (۴) وضعیت بدهی غیرجاری و چک برگشتی متعهد بازپرداخت را از سامانه‌های مرتبط نزد بانک مرکزی استعلام نماید.
- (۵) کارفرما و تامین کننده در قالب یک ذینفع واحد وفق آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان و جزء اشخاص مرتبط وفق آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط نباشند.
- (۶) قرارداد اصلی و ضمانت پرداخت مطالبات قراردادی را از تامین‌کننده اخذ نموده و با اطلاعات سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان یا سامانه فکتورینگ وزارت تطبیق دهد.

❖ موسسه اعتباری در پذیرش مطالبات قراردادی سازمان، موارد ذیل را رعایت نماید:

- (۱) مطالبات قراردادی مربوط به قراردادهای با موضوع طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در صورت درج در قوانین بودجه سنواتی، قابل پذیرش توسط موسسه اعتباری است.
 - (۲) مطالبات قراردادی موضوع این ماده، مشمول اخذ مجوز ماده (۲۲) قانون عملیات بانکداری بدون ربا از بانک مرکزی است.
 - (۳) مطالبات قراردادی که دارای تضمین‌نامه با کد شناسه یکتا از سامانه جامع مدیریت تضامین دولت از سوی سازمان هستند، قابل پذیرش است؛ به‌طوریکه بازپرداخت اصل مطالبات قراردادی در سررسید و در صورت عدم ایفای تعهد توسط متعهد، وجه التزام تأخیر تأدیه دین، در لوایح بودجه دولت توسط سازمان پیش‌بینی و منظور شود.
 - (۴) پذیرش مطالبات قراردادی تولید خدمات (طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) موضوع این ماده، منوط به رعایت کامل ماده (۲۳) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» مصوب مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۰۴ مجلس شورای اسلامی است.
 - (۵) موسسه اعتباری ملزم است در پذیرش مطالبات قراردادی موضوع این ماده، به تشخیص خود از متعهد بازپرداخت، وثایق کافی اخذ نماید.
- ❖ تضامین ارائه‌شده توسط کارفرما به تامین‌کننده از جمله ضمانت‌نامه بانکی تعهد پرداخت در چارچوب قرارداد واگذاری مطابق شیوه‌نامه اجرایی فاکتورینگ به مؤسسه اعتباری واگذار می‌شود.

❖ هر گونه تغییر در قرارداد اصلی تأثیری در مطالبات مؤسسه اعتباری از محل پذیرش مطالبات قراردادی ندارد.

❖ مؤسسه اعتباری موظف به پرداخت مبلغ مطالبات قراردادی پذیرش شده از محل منابع داخلی (مالکیتی) است.

ب- نکات مهم شیوه نامه اجرایی:

به استناد ماده (۱۵) دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) مصوب یک‌هزار و سیصد و هفتاد و ششمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۰ شورای پول و اعتبار، به منظور تبیین ضوابط و مقررات اجرایی در فرآیند پذیرش مطالبات قراردادی، «شیوه‌نامه اجرایی

پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) که از این پس به اختصار «شیوه‌نامه» نامیده می‌شود، تدوین شده است. از جمله نکات اساسی شیوه‌نامه اجرایی پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) مصوب مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۸ کمیسیون عملیات پولی و اعتباری بانک مرکزی (ابلاغ شده طی بخشنامه شماره ۰۲/۲۸۸۶۱۳ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۲۵ به شبکه بانکی) می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ❖ **سقف مجاز پذیرش:** سقف پذیرش مطالبات قراردادی به تفکیک موسسات اعتباری، که بر مبنای قانون و شاخص‌های سلامت بانکی توسط بانک مرکزی به صورت سالانه به شبکه بانکی ابلاغ می‌شود.
- ❖ **سقف اعتباری:** سقف پذیرش مطالبات قراردادی که بر مبنای قوانین و مقررات توسط بانک مرکزی برای کارفرما تعیین می‌شود.
- ❖ **ظرفیت اعتباری:** میزان پذیرش مطالبات قراردادی که بر مبنای بررسی‌های اعتباری و شاخص‌های اعتبارسنجی توسط موسسه اعتباری برای کارفرما تعیین می‌شود.
- ❖ سهم قراردادهای تولید کالا حداکثر ۲۰ درصد از سقف مجاز اعلام شده بانک مرکزی برای هر موسسه اعتباری در سامانه فکتورینگ وزارت و سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان است.
- ❖ در سامانه فکتورینگ وزارت امور اقتصادی و دارایی، سقف اعتباری کارفرمای بخش خصوصی و تعاونی بر مبنای حداکثر ۹۰ درصد فروش سال گذشته کارفرما، براساس صورت‌های مالی حسابرسی شده منهای مانده تسهیلات و تعهدات دریافتی است.
- ❖ در سامانه فکتورینگ وزارت امور اقتصادی و دارایی، سقف اعتباری کارفرمای نهاد عمومی غیردولتی بر مبنای حداکثر ۶۰ درصد ارزش ویژه (دارایی منهای بدهی غیرتسهیلاتی) بر اساس صورت‌های مالی حسابرسی شده منهای مانده تسهیلات و تعهدات دریافتی است.
- ❖ در سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان برنامه و بودجه، سقف اعتباری کارفرمای شرکت‌های دولتی بر مبنای حداکثر ۹۰ درصد فروش سال گذشته براساس صورت‌های مالی حسابرسی شده منهای مانده تسهیلات و تعهدات دریافتی است.
- ❖ در سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان برنامه و بودجه، در صورتی که تامین‌کننده انواع کالا یا خدمات، شامل دولت، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی باشد، موسسات اعتباری مجاز به پذیرش مطالبات قراردادی نمی‌باشند.
- ❖ میزان مجاز پذیرش مطالبات قراردادی برای هر کارفرما در سامانه فکتورینگ وزارت امور اقتصادی و دارایی و سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان برنامه و بودجه به ترتیب حداکثر ۱۰ درصد و حداکثر ۵ درصد سقف مجاز ابلاغ شده برای هر موسسه اعتباری است.

❖ موسسه اعتباری پیش از پذیرش مطالبات قراردادی، باید الزامات اعتباری از جمله موارد زیر را رعایت نماید:

- (۱) بررسی عدم رابطه کارفرما و تولید کننده در قالب ذی‌نفع واحد و اشخاص مرتبط
- (۲) ضوابط و مقررات احراز هویت و ضوابط مبارزه با پولشویی و تولید مالی تروریسم
- (۳) اعتبارسنجی کارفرما وفق ضوابط و مقررات جاری
- (۴) بررسی تطبیق موضوع فعالیت طرفین با مفاد قرارداد اصلی
- (۵) استعلام صورتحساب الکترونیکی از سامانه جامع تجارت در موارد مشمول
- (۶) بررسی کلیه ضوابط و مقررات جاری از جمله آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان و اشخاص مرتبط
- (۷) بررسی توجیه‌پذیری فنی، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی موضوع قرارداد اصلی در خصوص پروژه‌های پیمانکاری
- (۸) تهیه گزارش کارشناسی اعتباری در خصوص پذیرش مطالبات قراردادی
- (۹) تعیین ظرفیت اعتباری کارفرما بر مبنای گزارش کارشناسی اعتباری

۱۰) بررسی قرارداد اصلی و اسناد پیوست آن (از جمله انواع تضامین ارائه شده در قرارداد اصلی شامل ضمانت نامه بانکی تعهد پرداخت و چک)

۱۱) اخذ وثایق و تضامین از کارفرما

۱۲) استعلام چک برگشتی و بدهی غیرجاری کارفرما از سامانه سمات بانک مرکزی

۱۳) مطابقت قرارداد اصلی با رگذاری شده در سامانه های مرتبط سازمان و وزارت با نسخه فیزیکی قرارداد اصلی اخذ شده از تامین کننده

۱۴) اخذ اقرارنامه رسمی واقعی بودن معامله و صوری نبودن آن از تولید کننده و کارفرما

۱۵) رعایت حداکثر نرخ کارمزد بررسی و پذیرش مطالبات قراردادی وفق ابلاغ بانک مرکزی

۱۶) اخذ گواهی تبصره یک ماده ۱۸۶ قانون مالیات های مستقیم از کارفرما

❖ موسسه اعتباری در خصوص پذیرش مطالبات قراردادی از طریق سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان، ملزم به رعایت موارد زیر می باشد:

۱) اطمینان از درج طرح های تملک دارایی های سرمایه ای با موضوع پذیرش مطالبات قراردادی در قوانین بودجه سنواتی

۲) اخذ مجوز ماده (۲۲) قانون عملیات بانکی بدون ربا از بانک مرکزی

۳) پذیرش تضمین نامه با کد شناسه یکتا از کارفرما

۴) بررسی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)

۵) اخذ سایر وثایق و تضامین کافی به تشخیص موسسه اعتباری وفق بند (۵) ماده (۶) دستورالعمل

❖ موسسه اعتباری طبق توافق با تامین کننده موظف است مبلغ توافقی پذیرش در قرارداد واگذاری را در دامنه حداقل معادل نرخ سود عقود غیرمشارکتی و حداکثر ۷ واحد درصد بالاتر از آن بر مبنای معیارهایی از جمله اعتبارسنجی کارفرما، بازدهی اقتصادی موضوع قرارداد اصلی، تضامین و وثایق اخذ شده از کارفرما، تضامین ارائه شده از سوی کارفرما به تامین کننده، میزان پیشرفت فیزیکی پروژه تعیین نماید.

❖ موسسه اعتباری وفق تشخیص خود براساس ریسک اعتباری کارفرما می تواند از قرارداد واگذاری سه جانبه و دوجانبه استفاده نماید. موسسه اعتباری در صورتی می تواند از قرارداد واگذاری دوجانبه استفاده نماید که ضمانت نامه بانکی تعهد پرداخت معادل اصل مطالبات قراردادی از سوی کارفرما به تامین کننده ارائه شده باشد.

❖ بازپرداخت اصل مطالبات قراردادی توسط کارفرما به صورت دفعتاً واحده بوده و موسسه اعتباری مجاز به تجدید، تقسیط، امهال و یا اعطای تسهیلات جدید برای تسویه آن نیست.

❖ در صورت عدم ایفای تعهد از سوی کارفرما در سررسید قرارداد واگذاری، موسسه اعتباری موظف است وجه التزام تاخیر تادیه دین از تاریخ سررسید قرارداد واگذاری بر مبنای نرخ توافقی به علاوه ۶ درصد از کارفرما اخذ نماید.

۳-۶- سرفصل‌های حسابداری مربوط به ثبت در دفاتر کل موسسات اعتباری

الف) با هدف ایجاد شفافیت گزارشگری مالی، عناوین سرفصل، کد و تعاریف حساب‌های دفتر کل در «کمیته تدوین سرفصل حساب‌ها» سرفصل‌های مربوط به تعهدات کارفرما (مشتري) و تعهدات بانک که در گذشته جهت سایر ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید به شرح ذیل ابلاغ گردیده بود، جهت انعقاد قرارداد و اگذاری مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) نیز قابل بهره‌برداری است (بخشنامه شماره ۰۱/۸۹۵۳۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۱۱):

- عنوان حساب : حساب تعهدات مشتریان بابت ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید/ به تفکیک دولتی و غیردولتی (ماهیت: بدهکار)
- عنوان حساب: حساب تعهدات بانک بابت تضمین ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید/ به تفکیک دولتی و غیردولتی (ماهیت: بستانکار)

ب) ضمناً در این راستا، «کمیته تدوین سرفصل حساب‌ها» سرفصل حساب سود آتی فاکتورینگ را به شرح ذیل جهت ثبت در خلاصه دفتر کل بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی تصویب نموده که طی بخشنامه شماره ۰۲/۳۰۹۹۹۰ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۱۹ به شبکه بانکی ابلاغ شده است:

- عنوان حساب : حساب سود آتی ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید (ماهیت: بستانکار)

ج) همچنین در این راستا جهت واریز وجه به مبلغ توافقی به حساب تامین‌کننده، سرفصل بدهکاران (موقت) بابت ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید و همچنین جهت ثبت مطالبات در صورت نکول مطالبات قراردادی از سوی کارفرما طبق ضوابط، سرفصل مطالبات مشکوک‌الوصول که در گذشته به شرح ذیل ابلاغ شده بود، جهت ابزار فاکتورینگ نیز قابل بهره‌برداری است (بخشنامه شماره ۰۱/۸۹۵۳۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۱۱):

- عنوان حساب : حساب بدهکاران (موقت) بابت ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید/ به تفکیک دولتی و غیردولتی (ماهیت: بدهکار)
- عنوان حساب : حساب مطالبات مشکوک‌الوصول بابت ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید/ به تفکیک دولتی و غیردولتی (ماهیت: بدهکار)

۳-۷- میزان کارمزدهای مرتبط با بررسی و پذیرش مطالبات قراردادی

جهت پذیرش مطالبات قراردادی با موضوع تامین کالا و خدمات غیرپیمانکاری، نرخ کارمزد در خصوص «فرآیند بررسی و پذیرش مطالبات قراردادی» معادل نیم در هزار اصل مبلغ پذیرش مطالبات قراردادی است، همچنین جهت پذیرش مطالبات قراردادی با موضوع تامین خدمات پیمانکاری، نرخ کارمزد مزبور معادل یک‌ونیم در هزار اصل مبلغ پذیرش مطالبات قراردادی می‌باشد که طی بخشنامه شماره ۰۳/۲۶۳۳۱۱ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۲۹ به شبکه بانکی ابلاغ شده است.

۳-۸- رفع ابهامات پذیرش مطالبات قراردادی

به منظور رفع ابهامات مربوط به این ابزار، مواردی به شرح ذیل طی بخشنامه شماره ۰۳/۸۹۱۹۶ مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۹ به شبکه بانکی ابلاغ گردید:

زیرساخت فنی: زیرساخت فنی مربوط به پذیرش مطالبات قراردادی در سامانه فکتورینگ وزارت امور اقتصادی و دارایی (مربوط به کارفرمای بخش غیردولتی اعم از نهادهای عمومی غیردولتی، بخش خصوصی و بخش تعاونی) جهت پذیرش مطالبات قراردادی تکمیل گردیده و موسسات اعتباری می‌توانند به عنوان نهاد پذیرنده جهت ثبت نام در سامانه مذکور اقدام و براساس ضوابط و مقررات مطالبات قراردادی تا سقف ابلاغی بانک مرکزی پذیرش نمایند. همچنین الزامات فنی مربوط به سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان برنامه و بودجه کشور در معاونت فناوری‌های نوین آن سازمان در حال انجام می‌باشد.

مرجع و نحوه معرفی تامین کننده (پیمانکار) و کارفرما به بانک: نحوه معرفی تامین کننده (پیمانکار) و کارفرما به بانک صرفاً از طریق سامانه فکتورینگ وزارت امور اقتصادی و دارایی و سامانه واگذاری مطالبات قراردادی سازمان برنامه و بودجه کشور بوده و با دسترسی شبکه بانکی به این سامانه‌ها، بررسی قراردادهای انجام سایر موارد طبق دستورالعمل و شیوه‌نامه فراهم می‌گردد. لازم به ذکر است بر مبنای تبصره ذیل ماده (۴) شیوه‌نامه اجرایی فاکتورینگ، پذیرش مطالبات قراردادی خارج از سامانه‌های مذکور ممنوع است.

همچنین خاطر نشان می‌گردد که اطلاعات قراردادهای ثبت شده در سامانه فکتورینگ وزارت امور اقتصادی و دارایی براساس خود اظهاری تامین کننده (پیمانکار) و کارفرما (مشتری) می‌باشد و موسسه اعتباری موظف به بررسی و صحت‌سنجی اطلاعات ثبت شده است. همچنین، اخذ تاییدیه از کارفرما توسط موسسه اعتباری در مرحله پرداخت به صورت کتبی (غیرسامانه‌ای) می‌باشد.

انتقال ضمانت‌نامه‌های تعهد پرداخت و کارمزد آن: در چارچوب ماده (۸) قانون حداکثرسازی توان تولیدی و حمایت از کالای ایرانی مصوب سال ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی، در زمان انعقاد قرارداد واگذاری؛ اگر قرارداد اصلی دارای ضمانت‌نامه بانکی تعهد پرداخت (به ذی‌نفعی تامین کننده) باشد، طبق تبصره (۴) ماده (۸) دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی و بند (۱) ماده (۱۱) شیوه‌نامه اجرایی فاکتورینگ، این ضمانت‌نامه به موسسه اعتباری پذیرش کننده منتقل می‌گردد، این انتقال از طریق تغییر ذی‌نفع ضمانت‌نامه مذکور در سامانه سپام صورت می‌گیرد. شایان ذکر است، کارمزد انتقال ذی‌نفع ضمانت‌نامه‌های بانکی تعهد پرداخت موضوع تبصره ماده (۶) دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه‌های بانکی ریالی (بخشنامه شماره ۰۲/۵۵۵۶۸ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۱۰)، معادل نیم در هزار اصل مبلغ ضمانت‌نامه‌های مذکور است، همچنین در صورتی که ضمانت وثایق قرارداد اصلی غیر از ضمانت‌نامه بانکی باشد، موسسه اعتباری با هر ساز و کار حقوقی به تشخیص خود می‌تواند نسبت به انتقال آن اقدام نماید.

واگذاری متوالی مطالبات قراردادی: وفق ضوابط و مقررات ابلاغ شده، اجرای پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) صرفاً به صورت تک‌حلقه‌ای است و در حال حاضر، موسسه اعتباری موظف است تا زمان سررسید قرارداد واگذاری، مطالبات قراردادی پذیرش شده را نزد خود نگه دارد. شایان ذکر است طبق ماده (۱۰) دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ)، ضوابط و مقررات مربوط به واگذاری متوالی مطالبات قراردادی توسط موسسه اعتباری به سایر اشخاص متعاقباً توسط بانک مرکزی ابلاغ خواهد شد.

انتقال مطالبات پذیرش شده در شبکه بانکی به بازار سرمایه: طبق تبصره (۲) ماده (۱۰) دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ)، مطالبات قراردادی پذیرش شده توسط موسسه اعتباری در بازار سرمایه قابل معامله است. با این حال، لازم به ذکر است: اولاً؛ نحوه معاملات مطالبات قراردادی منتقل شده به بازار سرمایه تابع ضوابط و مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار است. ثانیاً؛ زیرساخت‌های فنی و ضوابط و مقررات مربوطه می‌بایستی توسط ارکان تصمیم‌گیری بازار سرمایه فراهم گردد.

بازپرداخت مطالبات قراردادی در سررسید: بازپرداخت مطالبات قراردادی بر اساس سررسید قرارداد واگذاری منعقد می‌باشد. بدیهی است سررسید قرارداد واگذاری بر مبنای زمان پرداخت (payment term) پیش‌بینی شده در قرارداد اصلی تعیین می‌شود.

بررسی وضعیت اعتباری کارفرما در پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ): بر مبنای بند (۴) ماده (۵) دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ)، موسسه اعتباری قبل از پذیرش مطالبات قراردادی و انعقاد قرارداد واگذاری موظف است وضعیت بدهی غیرجاری و

چک برگشتی متعهد بازپرداخت (کارفرما) را از سامانه‌های مرتبط نزد بانک مرکزی استعلام نماید. بنابراین موسسه اعتباری مجاز به پذیرش مطالبات قراردادی برای متعهد بازپرداختی (کارفرما) که دارای بدهی غیرجاری و چک برگشتی می‌باشد، نیست. لیکن این مورد در خصوص تامین کننده صدق نمی‌کند. با این حال، این موضوع نافی تعهدات تامین کننده در خصوص واگذاری مطالبات (فاکتورینگ) در چارچوب قراردادهای واگذاری سه جانبه و دوجانبه (به همراه تعهدنامه مربوطه) نیست.

نوع عقد قرارداد فاکتورینگ: فاکتورینگ در قالب ماده (۱۰) قانون مدنی و در راستای ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی، با استفاده از فرم یکنواخت قراردادهای واگذاری ابلاغی بانک مرکزی منعقد می‌شود. لازم به توضیح است طبق تبصره (۲) ماده (۹) دستورالعمل فاکتورینگ در فرآیند پذیرش مطالبات قراردادی، در صورت بررسی موضوع و پذیرش مطالبات از سوی موسسه اعتباری، پرداخت به تامین کننده از منابع داخلی (مالکیتی) موسسه اعتباری انجام می‌گیرد. لذا پذیرش مطالبات قراردادی مشابه پرداخت تسهیلات، نقدی بوده ولی دارای موارد متمایزی است از جمله این که در سررسید قرارداد اصلی، بازپرداخت از سوی کارفرما انجام می‌شود. **اخذ گواهی تبصره یک ماده (۱۸۶) قانون مالیات های مستقیم:** براساس بند (۱۶) ماده (۶) شیوه‌نامه اجرایی فاکتورینگ، موسسه اعتباری پیش از پذیرش مطالبات قراردادی موظف به اخذ گواهی تبصره یک ماده (۱۸۶) قانون مالیات های مستقیم از متعهد بازپرداخت (کارفرما) می‌باشد. لیکن این موضوع در خصوص تامین کننده صدق نمی‌کند.

فرم یکنواخت قرارداد واگذاری مطالبات (فاکتورینگ): طبق بند (۲) ماده (۱۰) شیوه‌نامه اجرایی فاکتورینگ، موسسه اعتباری موظف است از فرم‌های یکنواخت قراردادهای واگذاری مطالبات (فاکتورینگ) سه جانبه یا دو جانبه (بخشنامه شماره ۰۳/۴۲۱۰۵ مورخ ۱۴۰۳/۰۲/۲۵) استفاده کند. شایان ذکر است:

الف- فرم‌های یکنواخت ابلاغ شده از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور به طور عام در خصوص کلیه پذیرنده‌های مصرح در ماده (۶) آیین نامه اجرایی ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (غیر از بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی) تدوین شده است. با این حال، مطابق دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی و شیوه‌نامه اجرایی فاکتورینگ، فرم‌های یکنواخت قراردادهای واگذاری مطالبات ابلاغ شده توسط بانک مرکزی ملاک عمل موسسات اعتباری می‌باشد.

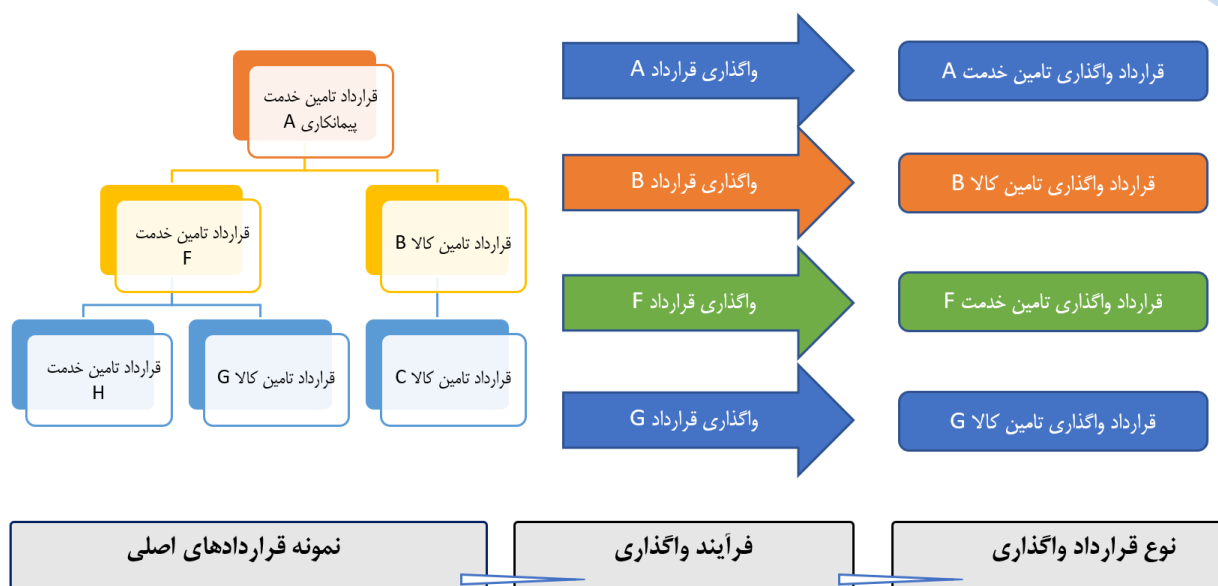
ب- براساس بند (۱۰) ماده (۱) دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ)، استفاده از قرارداد واگذاری سه جانبه یا دوجانبه به تشخیص مؤسسه اعتباری است. با این حال، وفق بند (۴) ماده (۱۰) شیوه‌نامه اجرایی فاکتورینگ، موسسه اعتباری در صورتی می‌تواند از قرارداد واگذاری دوجانبه استفاده نماید که ضمانت‌نامه بانکی تعهد پرداخت معادل اصل مطالبات قراردادی از سوی کارفرما به تامین کننده ارائه شده باشد.

لازم به ذکر است قراردادهای واگذاری مذکور (برخلاف قراردادهای داخلی تسهیلات) به دلیل اینکه در قالب عقود مصرح در قانون عملیات بانکی بدون ربا پذیرش نمی‌شود، در حکم اسناد لازم‌الاجرا نیست.

تشخیص نوع قرارداد واگذاری: معیار تشخیص نوع قرارداد واگذاری از جهت تامین کالا یا تامین خدمت (پیمانکاری)، نوع قرارداد اصلی منعقد فی مابین کارفرما و تامین کننده است. در خصوص قراردادهای واگذاری با تامین خدمت (پیمانکاری) لازم به ذکر است:

الف- در صورتی که قرارداد اصلی با موضوع تامین خدمت (پیمانکاری) باشد و زیرمجموعه آن، بندهای متعددی مربوط به تامین کالا یا خدمت باشد و مطالبات کل قرارداد تامین خدمت به موسسه اعتباری واگذار گردد، چون کل قرارداد اصلی تامین خدمت بوده است، بنابراین قرارداد واگذاری ذیل قرارداد تامین خدمت طبقه‌بندی می‌گردد.

ب- در صورتی که موضوع واگذاری قراردادهای تامین کالا یا خدمت در زیرمجموعه قرارداد اصلی (پیمانکاری) باشد. در این صورت، معیار طبقه‌بندی قرارداد واگذار شده، نوع قرارداد (کالا یا خدمت) زیرمجموعه قرارداد اصلی مورد نظر جهت واگذاری می‌باشد.

با توجه به نمودار بالا، قرارداد تامین خدمت پیمانکاری A شامل زیرمجموعه‌ای از قراردادهای تامین کالا و خدمت (شامل قراردادهای B، C، F، G و H) می‌باشد،

در صورتی که کل قرارداد A به موسسه اعتباری واگذار گردد، قرارداد واگذاری، ذیل قرارداد تامین خدمت طبقه‌بندی می‌گردد. در این راستا در صورتی که صرفاً قرارداد تامین کالا B به موسسه اعتباری واگذار گردد، قرارداد واگذاری از نوع قرارداد تامین کالا بوده و همچنین بر این اساس در صورت واگذاری قراردادهای F و G به موسسه اعتباری نیز به ترتیب قرارداد واگذاری، تامین خدمت و تامین کالا می‌باشد.

هزینه‌های قابل قبول مالیاتی: بر اساس ماده (۳۴) آیین‌نامه اجرائی ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (تصویب‌نامه شماره ۸۳۸۰۶/ت ۵۷۷۴۹ هـ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۲ هیئت وزیران)، مابه‌التفاوت مبلغ اصلی و مبلغ توافقی طبق قرارداد واگذاری، حداکثر معادل سود مورد انتظار عقود مشارکتی مصوب شورای پول و اعتبار (سابق) به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی پذیرفته می‌گردد.

بخش ۴: جمع‌بندی

فاکتورینگ سازوکاری است که از طریق آن تامین‌کنندگان (پیمانکاران)، مطالبات قراردادی خود از کارفرمایان را به نهادهای مالی به قیمتی کمتر از مبلغ اسمی آن، واگذار می‌نمایند. مزایای استفاده از خدمات فاکتورینگ عبارت‌اند از: وصول مطالبات، تامین مالی آنی تامین‌کننده (طلبکار-فروشنده)، مدیریت و تنزیل حسابها و اسناد دریافتی متعدد، صرفه جویی در هزینه های اداری، افزایش گردش وجوه نقد شرکت و سیال‌پذیری خدمات فاکتورینگ.

در راستای اجرای فاکتورینگ در ایران طبق ماده (۸) قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» مصوب سال ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب سال ۱۳۹۹ هیئت وزیران، و همچنین اصلاحیه آن طبق قانون تامین مالی تولید و زیرساخت‌ها (ابلاغی سال ۱۴۰۳)، تامین‌کنندگان کالا و خدمات می‌توانند مطالبات خود بابت ارائه کالا یا خدمات را به نهادهای مالی اعم از نهادهای بازار پول، سرمایه و بیمه و ... واگذار و این مطالبات را نقد نمایند.

در این راستا، به منظور فراهم سازی امکان واگذاری مطالبات قراردادی به شبکه بانکی، دستورالعمل ناظر بر پذیرش مطالبات قراردادی، شامل مواردی از جمله: «اعتبارسنجی تامین‌کنندگان و کارفرمایان در صورت لزوم، انتقال تضامین، تعیین سقف مجاز معاملات واگذاری، شمولیت و یا عدم شمولیت از رعایت ضوابط و مقررات مربوط به آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان و آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط و ...» توسط مدیریت کل عملیات پولی و اعتباری بانک مرکزی، تدوین و توسط شورای پول و اعتبار تصویب و به شبکه بانکی ابلاغ گردید، همچنین شیوه‌نامه اجرایی، سقف مجاز پذیرش و فرم یکنواخت قرارداد نیز به موسسات اعتباری ابلاغ گردید.

با توجه به تدوین ضوابط و مقررات مربوط به فاکتورینگ، پیش‌بینی می‌شود طراحی و عملیاتی سازی این ابزار ضمن متنوع سازی روش های تامین مالی برای بنگاههای اقتصادی، بتواند بخشی از اهداف تامین مالی بر پایه ابزارهای نوین تامین مالی را محقق نماید.